

NOQISHLOQ XO’JALIGI SEKTORIDA QISHLOQ YOSHLARI BANDLIGINI OSHIRISH YO’NALISHLARI

Xomitov Komiljon Zoitovich

*iqtisodiyot fanlari doktori
baholash ishi va investitsiyalar
kafedrasi professori
Toshkent moliya instituti
E-mail: metro8368@mail.ru
ORCID:0000-0001-8500-2192*

Annotatsiya

Maqolada zamonaviy va yuqori adekvatlikka ega ekonometrik modellarni va ularga tegishli amaliy dasturlar paketlarini qo'llash asosida O'zbekiston Respublikasi noqishloq xo'jaligi sektorida qishloq yoshlari uchun yangi ish o'rinlari yaratilishi va ularda ish bilan band bo'lishning qisqa muddatli istiqbollari aniqlangan. Uning asosida noqishloq xo'jaligi sektorida yaqin kelajakda qishloq yoshlarini ish bilan ta'minlashning zamonaviy turlari va vositalarini rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratishning muhim ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: noqishloq xo'jaligi sektori, qishloq yoshlari, ish bilan ta'minlash, ishsizlik, bandlik, ekonometrik model, prognoz, mehnat resurslari, mehnat bozori, yangi ish o'rinlari.

ПОВЫШЕНИЕ ЗАНЯТОСТИ СЕЛЬСКОЙ МОЛОДЕЖИ В НЕСЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОМ СЕКТОРЕ

Хомитов Комилжон Зоитович

*доктор экономических наук
профессор кафедры оценочного дела и инвестиций
Ташкентский финансовый институт
E-mail: metro8368@mail.ru
ORCID:0000-0001-8500-2192*

Аннотация

В статье исследуются краткосрочные перспективы создания новых рабочих мест и трудоустройство сельской молодежи в

несельскохозяйственном секторе Республики Узбекистан на основе использования современных эконометрических моделей и пакетов программ. Выявлено социально-экономическое значение развития современных видов и средств занятости сельской молодежи, проанализировано создание новых рабочих мест.

Ключевые слова: несельскохозяйственные отрасли, сельская молодежь, безработица, занятость, эконометрическая модель, прогноз, трудовые ресурсы, рынок труда, новые рабочие места.

INCREASING EMPLOYMENT OF RURAL YOUTH IN THE NON-AGRICULTURAL SECTOR

Khomitov Komilzhon Zoitovich

*Doctor of Economic Sciences
Professor of the Department
of Valuation and Investment
Tashkent Institute of Finance
E-mail: metro8368@mail.ru
ORCID:0000-0001-8500-2192*

Abstract

The article examines the short-term prospects for creating new jobs and employment of rural youth in the non-agricultural sector of the Republic of Uzbekistan based on the use of modern econometric models and software packages. The socio-economic significance of the development of modern types and means of employment for rural youth has been revealed, and the creation of new jobs has been analyzed.

Keywords: non-agricultural sectors, rural youth, unemployment, employment, econometric model, forecast, labor resources, labor market, new jobs.

Kirish

Yoshlar o'rtasida ishsizlik ko'rsatkichlarining yuqori darajada o'sib borayotganligi ko'pchilik mamlakatlarda ijtimoiy-iqtisodiy beqarorlikni keltirib chiqaruvchi omilga aylanib bormoqda.

Ma'lum bo'lishicha, 2020 yilning fevral oyidan beri yoshlar orasida ishsizlik birdaniga ortgani kuzatilgan. Bunda yigitlardan ko'ra qizlar ko'proq ishsiz qolgan. Pandemiya oqibatida yoshlar nafaqat ishsiz qolgan, balki ularning ta'lim

jarayoni va kasbiy tayyorgarligi izdan chiqqan, ayniqsa yangi ish boshlaydiganlar yoki bir ishdan boshqasiga o'tayotganlar uchun og'ir bo'lgan.

Xalqaro mehnat tashkiloti ma'lumotiga ko'ra, 2019-2020 yillarda yoshlar o'rtasidagi ishsizlik darajasi 13,6 foiz bo'lgan. Dunyoda qariyb 267 million yoshning ishi yo'q, ular ta'lim olmagan yoki kasbiy tayyorgarlikdan o'tmagan. 15-24 yosh oralig'ida bo'lgan va yollanib ishlaydiganlar ko'pincha kam haq olgan, norasmiy tarzda yoki migrant sifatida ishlagan [8].

Globalashuv jarayonining natijasi o'laroq mazkur holat O'zbekistonni ham chetlab o'tmadi. Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining ma'lumotlariga ko'ra, «Barcha davlatlarga pandemiya o'zining salbiy ta'sirini ko'rsatdi. O'zbekistonda ham pandemiyadan oldin ishsizlar soni o'rtacha 1 million 350 mingga yaqin edi, pandemiya boshlangach qator korxonalar faoliyati to'xtatildi va ishsizlar soni qariyb 2 mln.ga yaqinlashdi» [7]. Vaziyat, ayniqsa qishloq hududlarimizda yanada murakkablashdi. Mavjud ish o'rinlari mamlakat miqyosidagi qishloq yoshlari o'rtasidagi ishsizlik darajasini kamaytirishga ojizlik qiladi. Ana shunday vaziyatda mavjud zaxiralardan foydalangan holda qishloq hududlarining noqishloq xo'jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o'rinlarini yaratish va ularning ish bilan bandligini ta'minlash bo'yicha kechiktirib bo'lmaydigan vazifalarni amalga oshirish yanada dolzarbdir.

Ayni vaqtga kelib, ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlar nuqtai nazaridan qaralganda qishloq joylaridagi holat o'zgarib, unda qayta ishlash sanoati, xizmat ko'rsatish sohasi va boshqa sektor asosiy iqtisodiyot sektoriga aylanib bormoqda. Qishloq xo'jaligi klasterlarini tashkil etish, qayta ishlash sanoatini rivojlantirish, xizmat ko'rsatish sohasi va boshqa sektorni kengaytirish masalalariga e'tiborni qaratish qishloq hududlarida noqishloq xo'jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o'rinlarini tashkil etish, yoshlar o'rtasida ishsizlikni kamaytirish imkoniyatini yaratadi [2].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentyabrdagi “O'zbekiston – 2023 strategiyasi to'g'risida”gi PF-158 sonli Farmoni 1-ilovasida belgilangan maqsadlarga ko'ra 2030 yilgacha “Aholini daromadli mehnat bilan band qilish, ijtimoiy sug'urta tizimini takomillashtirish maqsadida - mehnatga layoqatli aholini, shu jumladan yoshlar va nogironligi bo'lgan shaxslarni barqaror va samarali bandligini ta'minlash orqali ishsizlik darajasini 7 foizgacha tushirish” [1] vazifasi qo'yilgan.

Ishsizlik darajasini tushirish avvalo ko'plab yangi ish o'rinlarini tashkil etish bilan amalga oshiriladi. Bu ish o'rinlarini aksariyati qishloq hududlarida tashkil etilishi va ularning salmoqli qismida yoshlar faoliyat ko'rsatishi maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar sharhi

Tahlil qilinayotgan mavzu noqishloq xo'jaligi sektorida qishloq yoshlari uchun yangi ish o'rinlari yaratilishi va ularda ish bilan band bo'lish bilan bog'liq ekan, dastlab mehnat bozori, bandlik va ishsizlik bo'yicha turli iqtisodchi olimlar tomonidan berilgan ta'riflar va nazariy qarashlarni qiyosiy tahlil qilamiz.

Q.X. Abduraxmonovning “Mehnat iqtisodiyoti” darsligida ish bilan bandlikning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati, turlari, tamoyillari, uning samaradorligi kabi jihatlari tadqiq etilgan. Shuningdek, mehnat bozori munosabatlari tizimiga maxsus organlarining qo'shilishi ular o'rtasida ziddiyatlar bo'lmasligini ta'minlash, turli-tuman iqtisodiy vositalar va usullar, huquqiy normalar yordamida ish bilan bandlik jarayonlari va siyosatini tashkil etish hamda tartibga solishni ta'minlash zarurati asoslab berilgan [3].

Shuningdek, professorlar Yu.G.Odegova va K.X.Abduraxmanovlar mehnat bozori shakllanishi va rivojlanishi, uning turlari va shakllari, ishlash mexanizmi, mehnat bozori modellari hamda ishsizlikni kamaytirish yo'llari va ish bilan bandlikni tartibga solish mexanizmlari tadqiq etilgan. Shuningdek, mavzuga doir jihati bo'yicha aholini ish bilan ta'minlash dasturi va ish bilan bandlik xizmati faoliyati samaradorligini baholash ko'rsatkichlari tasnifining ilmiy asoslarini tadqiq etishgan [4].

Ish bilan bandlik davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari, maqsad va vazifalari, davlat ish bilan bandlik siyosatini baholash usullari va ko'rsatkichlari, ish bilan bandlikni ta'minlash va ish joylarini rag'batlantirish mexanizmi, aholini samarali ish bilan bandligiga ko'maklashish bo'yicha davlat tomonidan amalga oshiriladigan chora-tadbirlar S.Smirnov tomonidan tadqiq etilgan [5].

Qishloq mehnat bozorining shakllanishi va rivojlanishini modellashtirish borasidagi tadqiqot ishida Xolmo'minov Sh.R. qishloq mehnat bozorining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati va mazmuni, uning rivojlanish tamoyillari, mezonlari va ko'rsatkichlari ilmiy-nazariy jihatdan o'rganilib, mehnat bozorida ishchi kuchiga talab va taklifni tartibga solishning ekonometrik modellari, mehnat bozorida sotsiologik tadqiqotlar o'tkazish va ularni axborotlar bilan ta'minlash uslubiyati tadqiq etilgan hamda amaliy xulosa va tavsiyalar ishlab chiqilgan [6].

Tahlil va natijalar

Qishloq hududlarida ijobiy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri sifatida yoshlar uchun yangi ish o'rinlarini tashkil etish miqdorini ortishida ko'rish mumkin (1-jadval).

1-jadval.

O‘zbekiston Respublikasi qishloq joylari bo‘yicha yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarini tashkil etishni o‘zgarishi [3], (dona)

τ/r	Hududlar nomi	2019 y.	2021 y.	2022 y.	2022 yilda 2019 yilga nisbatan, %da
1.	Qoraqalpog‘iston Respublikasi	5609	6125	6641	118,4
2.	Andijon viloyati	9744	10485	11225	115,2
3.	Buxoro viloyati	6999	7365	7720	110,3
4.	Jizzax viloyati	5799	6069	6338	109,3
5.	Qashqadaryo viloyati	7092	7692	8234	116,1
6.	Navoiy viloyati	5378	5691	5996	111,5
7.	Namangan viloyati	8083	8628	9223	114,1
8.	Samarqand viloyati	12995	14013	15412	118,6
9.	Surxondaryo viloyati	4950	5240	6004	121,3
10.	Sirdaryo viloyati	3560	3845	4151	116,6
11.	Toshkent viloyati	21857	23704	25551	116,9
12.	Farg‘ona viloyati	12401	13541	14682	118,4
13.	Xorazm viloyati	7393	7784	8176	110,6
	Respublika bo‘yicha	111860	120606	129353	115,6

2022 yilda qishloq joylarida yangi ish o‘rinlari tashkil etish va aholi bandligini ta‘minlash dasturining tasdiqlangan parametrlariga muvofiq, yoshlar uchun 119840 ta ish o‘rni tashkil etilishi ko‘zda tutilgan bo‘lib, haqiqatda esa 129353 ta ish o‘rni yaratildi yoki dastur ijrosi 7,9 foizga oshirib bilan bajarildi.

Respublikamiz qishloq joylari bo‘yicha yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarining deyarli yarmi kichik korxonalar, mikrofirmalar tashkil etish, yakka tartibdagi tadbirkorlikni, xizmat ko‘rsatish va servis sohasini hamda hunarmandchilikni yanada rivojlantirish, pudrat asosidagi qurilish, shu jumladan, uy-joylarni ta‘mirlash va rekonstruktsiya qilish ishlari ko‘lamini kengaytirish hisobidan yaratilmoqda.

Mamlakatimiz hududlarining noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarini yaratishga alohida e‘tibor qaratilib, ularning soni yil sayin ortib bormoqda. Xususan, 2021 yilda bu sohada jami 74197 ta yoshlar uchun yangi ish

o‘rinlarini yaratilgan bo‘lib, bu 2019 yilga nisbatan (65887 ta) 11,2 %ga ko‘p demakdir.

Tadqiqotlarimizdan ma‘lum bo‘ldiki, 2022 yilda mamlakatimiz qishloq hududlarida tashkil etilgan yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarining 43,3 foizi asosan kichik loyihalar (mahalliy loyihalar, o‘z mablag‘i hisobiga kredit olmasdan) hisobidan yaratilgan. Qishloq joylarida yaratilgan yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari kredit berish hamda turli jamg‘armalarning mablag‘lari hisobiga tashkil etiladigan ish o‘rinlari (25,5%), yirik loyihalar (13,4%), hunarmandchilikni rivojlantirish (7,8%), davlat byudjeti mablag‘lari va davlat-xususiy sherikchilik shartlari asosida ishga tushadigan ijtimoiy va boshqa ob‘ektlar (5,5%), faoliyat ko‘rsatmayotgan, samarasiz foydalanayotgan binolar va qurilishi tugallanmagan ob‘ektlar negizida (4,6%) yangi ish o‘rinlari tashkil etilgan.

Shuningdek, respublikamiz qishloq joylarida 2019 yilda kredit berish hamda turli jamg‘armalarning mablag‘lari hisobiga ish o‘rinlarini tashkil etish manbalari bo‘yicha jami yoshlar uchun tashkil etilgan yangi ish o‘rinlarining 36,7% – tijorat banklari mablag‘lari hisobidan, 36,6% – «Yoshlar-kelajagimiz» jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan, 14,2% – fermer, dehqon xo‘jaliklari va tomorqa er egalarini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan, 6,7% – Bandlikka ko‘maklashish davlat jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan, 5,8% – yangi ish o‘rinlari tashkil etishni rag‘batlantirish hududiy jamg‘armalari mablag‘lari hisobidan tashkil etilgan.

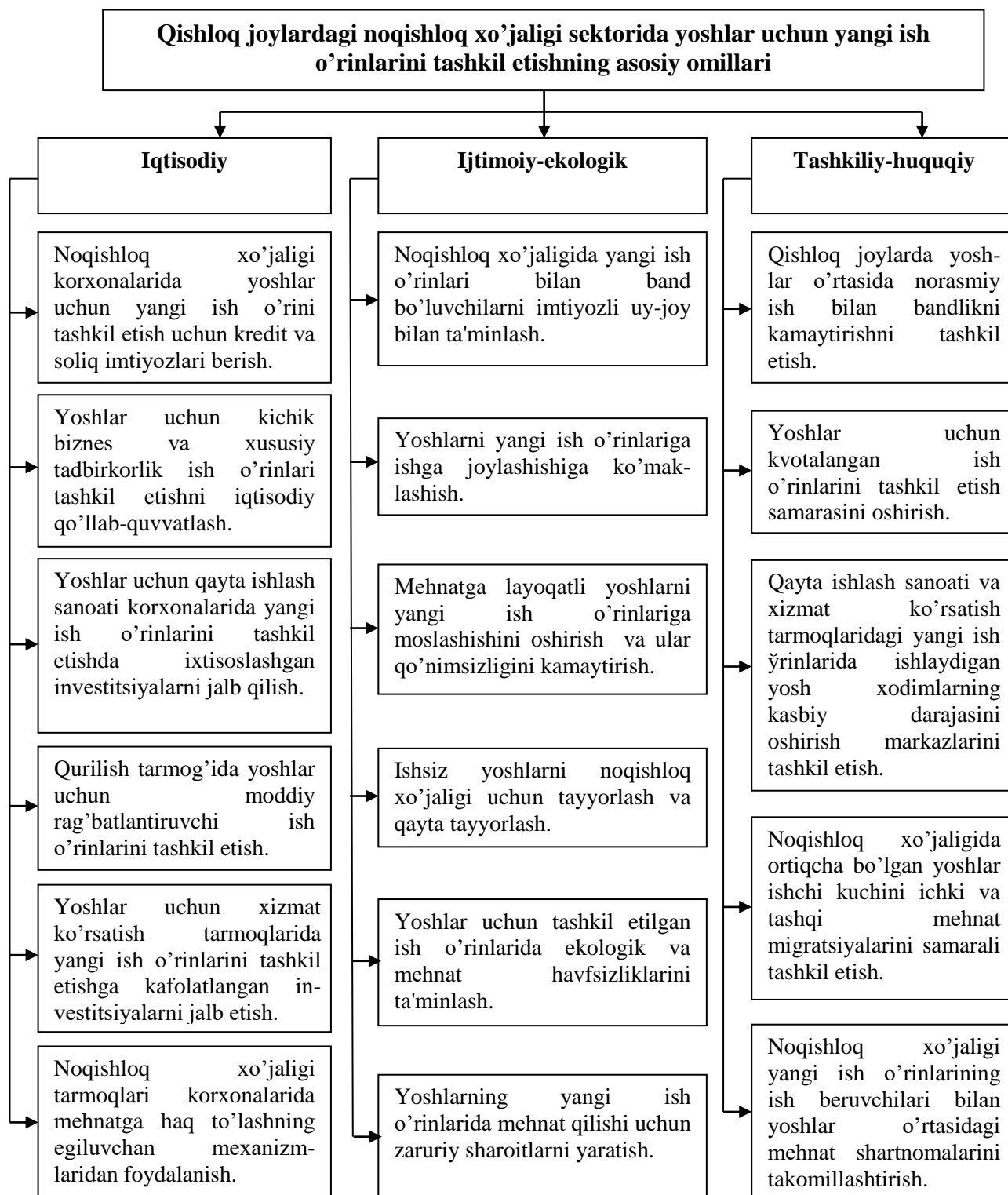
Umuman olganda, mamlakatimizda turli davlat va mahalliy dasturlarni investitsiyalari, kreditlar va jamg‘armalar, xususan, «Yoshlar-kelajagimiz» Respublika jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan qayta ishlash sanoati, qurilish va xizmat ko‘rsatish kabi noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari tashkil etilgan. Mazkur manbalar hisobidan ushbu sektorda qishloq yoshlari uchun tashkil etilayotgan yangi ish o‘rinlarining ulushi 55,5 %ga teng bo‘lmoqda.

Qishloq joylardagi noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarini tashkil etishda asosiy iqtisodiy omillar etakchi o‘rinni egallaydi. Ular orasida kafolatlangan va ixtisoslashgan to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarni jalb qilish, mamlakat miqyosida qishloq joylarda noqishloq xo‘jaligi sektorini rivojlantirish yuzasidan: yoshlar uchun qayta ishlash sanoati korxonalarida yangi ish o‘rinlarini tashkil etishda ixtisoslashgan investitsiyalarni va xizmat ko‘rsatish sektorida yangi ish o‘rinlarini tashkil etishga kafolatlangan investitsiyalarni jalb etish kabi iqtisodiy vositalar muhim o‘rin egallaydi.

Noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarini tashkil etilishiga asosiy iqtisodiy, ijtimoiy-demografik va tashkiliy-huquqiy omillar bevosita ta‘sir etadi (1-chizma).

Noqishloq xo'jaligi sektorida qishloq yoshlari uchun yangi ish joylarini tashkil etishning asosiy omillari*

*Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Shuningdek, noqishloq xo'jaligi korxonalarida yoshlar uchun yangi ish o'rinini tashkil etadigan xo'jalik sub'ektlariga kredit va soliq imtiyozlari berish hamda noqishloq xo'jaligi sektori korxonalarida mehnatga haq to'lashning

egiluvchan mexanizmlaridan foydalanish kabi omillar o‘rinli ta‘sir kuchiga ega. Makroiqtisodiy darajada: yoshlar uchun kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ish o‘rinlari tashkil etishni iqtisodiy qo‘llab-quvvatlash hamda qurilish tarmog‘ida yoshlar uchun moddiy rag‘batlantiruvchi ish o‘rinlarini tashkil etish singari omillar o‘ta muhim hisoblanadi.

Qishloq yoshlari uchun noqishloq xo‘jaligi sektorida yangi ish o‘rinlari yaratishga ta‘sir etuvchi ijtimoiy-ekologik omillar mazkur jarayonda yuzaga keladigan ijtimoiy-ekologik va mehnat havfsizligi munosabatlarini yuqori bosqichga chiqaradi. Ular tarkibida ishsiz yoshlarni noqishloq xo‘jaligi uchun tayyorlash va qayta tayyorlash, yoshlarni yangi ish o‘rinlariga ishga joylashishiga ko‘maklashish hamda yangi ish o‘rinlarida mehnat qilishi uchun zaruriy sharoitlarni yaratish, mehnatga layoqatli yoshlarni yangi ish o‘rinlariga moslashishini oshirish va ular qo‘-nimsizligini kamaytirish, yoshlar uchun tashkil etilgan ish o‘rinlarida ekologik va mehnat havfsizliklarini ta‘minlash, noqishloq xo‘jaligida yangi ish o‘rinlari bilan band bo‘luvchilarni imtiyozli uy-joy bilan ta‘minlash kabi omillar samarali ta‘sir kuchiga ega.

Qishloq joylarda yoshlar uchun noqishloq xo‘jaligi sektorida yangi ish o‘rinlarini tashkil etishda asosiy tashkiliy-huquqiy omillar ishchi kuchiga bo‘lgan talab va taklif nisbatini aniqlash asosida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari tashkil etishning optimal parametrlarini belgilashga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Ular tarkibidagi: qishloq joylarda yoshlar o‘rtasida norasmiy ish bilan bandlikni kamaytirishni tashkil etish, yoshlar uchun kvotalangan ish o‘rinlarini tashkil etish samarasini oshirish, qayta ishlash sanoati va xizmat ko‘rsatish sektoridagi yangi ish o‘rinlarida ishlaydigan yosh xodimlarning kasbiy darajasini oshirish markazlarini tashkil etish, noqishloq xo‘jaligi yangi ish o‘rinlarining ish beruvchilari bilan yoshlar o‘rtasidagi mehnat shartnomalarini takomillashtirish hamda noqishloq xo‘jaligida ortiqcha bo‘lgan yoshlar ishchi kuchini ichki va tashqi mehnat migratsiyalarini samarali tashkil etish kabi omillar muhim ta‘sir kuchiga ega.

Yuqori adekvatlikka ega ekonometrik modellarni va ularga tegishli amaliy dasturlar paketlarini qo‘llash asosida O‘zbekiston Respublikasi qishloq joylardagi noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari tashkil etilishi va ularda ish bilan band bo‘lishning qisqa muddatli prognozi aniqlandi (2-jadval).

2-jadval.

O‘zbekiston Respublikasi qishloq hududlarining noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari va ularda ishlovchilar prognozi*

№	Noqishloq xo‘jaligi tarmoqlari nomi	Ko‘rsatkichlar va ularni o‘lchov birliklari	2022 y. (hisobot yili)	Prognoz davri				2026 yilda 2022 yilga nisbatan miq-doriy o‘zgarishi, + ; -
				2023 y.	2024 y.	2025 y.	2026 y.	
1.	Noqishloq xo‘jaligi tarmoqlari bo‘yicha, jami	yangi ish o‘rinlari, dona	82084	94592	96729	99919	103949	+21865
		ishlovchilar, kishi	102118	109118	118562	124809	128197	+26079
	<i>shu jumladan:</i>							
1.1.	Qayta ishlash sanoati	yangi ish o‘rinlari, dona	17073	20034	21215	22603	24116	+7043
		ishlovchilar, kishi	20496	23093	26023	28263	29710	+9214
1.2.	Qurilish va qurilish materiallari tayyorlash sanoati	yangi ish o‘rinlari, dona	13322	16148	17006	17769	19023	+5701
		ishlovchilar, kishi	16944	18622	20628	22189	23469	+6525
1.3.	Energetika	yangi ish o‘rinlari, dona	1382	1553	1528	1530	1559	+177
		ishlovchilar, kishi	1715	1772	1893	1918	1924	+209
1.4.	Transport va aloqa	yangi ish o‘rinlari, dona	3768	4667	4772	5002	5301	+1533
		ishlovchilar, kishi	4962	5386	5988	6396	6540	+1578
1.5.	Savdo va umumiy ovqatlanish	yangi ish o‘rinlari, dona	19098	21677	22029	22505	22869	+3771
		ishlovchilar, kishi	23717	25002	26867	27880	28213	+4496
1.6.	Uy-joy kommunal xo‘jaligi	yangi ish o‘rinlari, dona	1877	2180	2217	2351	2495	+618
		ishlovchilar, kishi	2350	2529	2789	2961	3077	+727
1.7.	Maishiy xizmat ko‘rsatish	yangi ish o‘rinlari, dona	3134	3439	3327	3315	3326	+192
		ishlovchilar, kishi	3894	3943	4077	4139	4103	+209
1.8.	Sog‘liqni saqlash	yangi ish o‘rinlari, dona	5631	6274	6216	6338	6445	+814
		ishlovchilar, kishi	7029	7216	7623	7887	7951	+922
1.9.	Sport va ijtimoiy ta‘minot	yangi ish o‘rinlari, dona	1398	1624	1697	1755	1871	+473
		ishlovchilar, kishi	1742	1874	2084	2236	2308	+566
1.10.	Maorif va madaniyat	yangi ish o‘rinlari, dona	7659	8450	8310	8338	8420	+761
		ishlovchilar, kishi	9528	9741	10190	10359	10387	+859
1.11.	Moliya, kreditlash va sug‘urta	yangi ish o‘rinlari, dona	2153	2359	2295	2277	2287	+134
		ishlovchilar, kishi	2678	2716	2816	2856	2821	+143
1.12.	Boshqa tarmoqlar	yangi ish o‘rinlari, dona	5590	6187	6117	6136	6237	+647
		ishlovchilar, kishi	7062	7224	7584	7725	7694	+632
		ishlovchilar, kishi	7062	7224	7584	7725	7694	+632

*Muallif ishlanmasi.

Respublika qishloq hududlarining noqishloq xo'jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o'rinlarining tashkil etilishi bo'yicha yuqori o'sish sur'atlari asosan qayta ishlash sanoati (+9214 ta yoki 141,3%), qurilish va qurilish materiallari tayyorlash sanoati (+5701 ta yoki 142,8%), sport va ijtimoiy ta'minot (+473 yoki 133,8%), uy-joy kommunal xo'jaligi (+618 yoki 132,9%), transport va aloqa (+1533 yoki 140,7%)da kuzatilishi mumkin.

Mamlakatimiz hududlarida amalga oshirilayotgan investitsion siyosat qishloq joylarda yoshlar uchun noqishloq xo'jaligi ish o'rinlarining kengayib borishini yuzaga keltirishi lozim. Buning natijasida ushbu sektorda ish bilan band bo'lgan yoshlar soni ham muntazam o'sib boradi.

Shundan kelib chiqib, prognozlashtirilayotgan davrlar oralig'ida noqishloq xo'jaligi sektorida ish bilan bandlar, ya'ni ishlovchilar soni 125,5%ga o'sishi yoki 26079 kishiga ortishi kutilmoqda.

Qo'llangan yuqori adekvatlikka ega ekonometrik modellar va ularga tegishli amaliy dasturlar paketlari asosida O'zbekiston Respublikasining mehnat resurslari bilan ko'p va kam ta'minlangan tanlab olingan qishloq tumanlarida noqishloq xo'jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o'rinlari tashkil etilishi va ularda ish bilan band bo'lishning qisqa muddatli prognozi aniqlandi.

Xulosa

Umuman olganda muammoning dolzarbligidan kelib chiqib xulosa qilish mumkinki, respublikamiz noqishloq xo'jaligi sektorida yoshlar uchun hozirgi yangi ish o'rinlarini yaratish darajasi qoniqarli emas.

Fikrimizcha, yaqin kelajakda respublikamiz qishloq hududlaridagi qayta ishlash sanoati, qurilish va qurilish materiallari tayyorlash sanoati, xizmat ko'rsatish va boshqa noqishloq xo'jaligi sektoridagi yoshlar uchun yangi ish o'rinlarini tashkil etish asosida mehnatga layoqatli qishloq yoshlarining ish bilan bandligini oshirishning 2022-2025 yillar uchun prognoz parametrlariga erishish uchun quyidagi asosiy tadbirlarni amalga oshirish zarur:

-qishloq joylarida kafolatlangan investitsiyalarni jalb qilish asosida zamonaviy noqishloq xo'jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o'rinlarini yaratish;

-qishloq joylarda yoshlar uchun noqishloq xo'jaligi ish joylarini yaratishni mahalliy byudjet mablag'lari hisobiga subsidiyalash;

-qishloq hududlari xususiyatlariga ko'ra qayta ishlash sanoati, qurilish va qurilish materiallari tayyorlash sanoati, xizmat ko'rsatish va boshqa sektorda investitsion jozibadorlikni oshirish;

-qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va saqlash bo'yicha mavjud

ish o‘rinlarini rekonstruksiya qilish;

-qishloq hududlarida agroturizm industriyasini tashkiliy-iqtisodiy qo‘llab-quvvatlash;

-qishloq joylarda xizmat ko‘rsatish tarmog‘ida ko‘p mablag‘ talab qilmaydigan, ko‘proq yoshlar uchun mo‘ljallangan ish o‘rinlarini yaratish;

-noqishloq xo‘jaligi sektori yoshlarning ish o‘rinlarida samarali faoliyat ko‘rsatish uchun passajir transporti, sug‘urtalangan meditsina xizmatlari va boshqa ijtimoiy infratuzilma ob‘ektlarini kafolatlangan faoliyatlarini tashkil etish;

-noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari tashkil etishni ko‘paytirishga yo‘naltirilgan yangi institutlarning paydo bo‘lishi (lizing, agentliklar, autsorsing) uchun tashkiliy-huquqiy jihatdan shart-sharoitlar yaratish.

Yuqorida qayd etilgan asosiy samarali chora-tadbirlarni sifatli ijrosini ta‘minlash negizida qayta ishlash sanoati, qurilish va qurilish materiallarini tayyorlash sanoati, transport, energetika, xizmat ko‘rsatish kabi boshqa noqishloq xo‘jaligi sektorida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlarini tashkil etish va ularning faoliyatlarini uchun zaruriy iqtisodiy, texnikaviy, ijtimoiy, tashkiliy va huquqiy sharoitlarni yaratish asosida mehnatga layoqatli qishloq yoshlarining ish bilan bandligini oshirishga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentyabrdagi “O‘zbekiston – 2023 strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-158 sonli Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>

2. Xolmo‘minov Sh.R., Xomitov K.Z., Arabov N.U., Bobanazarova J.X., Abduramanov X.X. Qishloq aholisini ish bilan ta‘minlashning samarali ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari (monografiya). – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 2019. – B 34. __

3. Abduraxmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti (darslik). – T.: Mehnat, 2009. – 512 b.

4. Рынок труда: учебное пособие. Под общей редакцией д.э.н., проф. К.Х. Абдурахманова, д.э.н., проф. Ю.Г. Одегова – Т.: ТФ РЕА, 2009.

5. Смирнов С. Методы оценки государственной политики занятости // Вопросы статистики. – 1998. - № 4. – С. 29-34.

6. Xolmo‘minov Sh.R. Qishloq mehnat bozorining shakllanishi va rivojlanishini modellashtirish // Dis. i.f.d. – T.: 1998. – 60 b.

7. https://www.ilo.org/moscow/news/WCMS_739003/lang-ru/index.htm veb-sayti ma‘lumotlari.

8. <https://kun.uz/59355295> rasmiy kanali ma‘lumotlari.